

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра англійської філології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КОРПУСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У МОВОЗНАВСТВІ**

Рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
(перший (бакалаврський); другий (магістерський); третій (освітньо-науковий))

Освітня програма «Філологія»
Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 09 вересня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Корпусні дослідження у мовознавстві
Викладач (-і)	Ковбаско Ю. Г.
Контактний телефон викладача	0342 596069
Е-mail викладача	Yuriy.kovbasko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є спеціальні методи та прийоми, що базуються на цифрових (корпусних) технологіях, що застосовуються для вирішення теоретичних та практичних завдань сучасної філології. Навчальний курс спрямований на формування у здобувачів третього освітньо-наукового рівня освітньої програми філологія сукупності універсальних, професійних та загально професійних компетенцій, що є основою для дослідження основних проблем прикладної лінгвістики, а також здатності ідентифікувати та розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності й пропонувати наукові та прикладні підходи до їх вирішення, застосовуючи теоретичні знання з корпусної лінгвістики.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення корпусної лінгвістики є формування та становлення філологічної компетенції здобувачів шляхом ознайомлення з основами корпусних досліджень, формування навичок та вмінь роботи з корпусними системами у межах емпіричного підходу до вивчення мови для проведення власних наукових досліджень.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є ознайомити здобувачів з предметами, задачами, методами та термінологічним апаратом корпусної лінгвістики; навчити аналізувати дослідницький лінгвістичний матеріал; продемонструвати можливості застосування спеціальних методів та прийомів, що базуються на цифрових (корпусних) технологіях; навчити застосовувати методи корпусного дослідження та проводити власні експериментальні дослідження як на базі загальних корпусів (BNC, COCA, COHA, GRAC тощо), так і шляхом створення власних корпусів із застосуванням спеціальних програм, розроблених для аналізу корпусів (LancsBox, AntConc тощо).</p>	
4. Програмні компетентності	
<p><u>Загальні компетентності:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей. - Здатність до пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з різних джерел. - Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій. <p><u>Фахові компетентності:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Здобуття глибинних знань у галузі філології, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових філологічних знань, опанування термінології та методології з досліджуваного наукового напрямку. - Здатність до пошуку, опрацювання, аналізу й узагальнення інформації, систематизації та інтерпретації фактичного матеріалу для проведення самостійних наукових досліджень у галузі філології. - Здатність аналізувати філологічні явища з погляду фундаментальних філологічних 	

принципів і методологій, класичних і новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів.

- Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.
- Здатність до реалізації завдань міждисциплінарних філологічних досліджень.
- Здатність аналізувати структуру та семантику мовних одиниць і категорій у художніх та медійних текстах, виявляти механізми їхнього функціонування, взаємозв'язки та взаємопереходи у транслатологічних текстах, виявляти етнолінгвістичні, соціолінгвістичні, лінгвокультурологічні явища, орієнтуватися в основних теоріях когнітивної лінгвістики, перекладознавства.

5. Програмні результати навчання

- Знати основні класичні та новітні філологічні теорії та концепції, фундаментальні праці з обраного наукового напрямку, термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових досліджень, вміти ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з філології, розуміти актуальність теоретичних і практичних проблем в галузі дослідження.
- Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.
- Обирати адекватну до предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.
- Дотримуватись норм наукової етики та принципів академічної доброчесності при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.
- Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проєктів, організовувати роботу дослідницьких колективів.
- Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.
- Презентувати результати власних оригінальних наукових досліджень державною та іноземною мовами в усній та писемній формі: продукувати і нормативно оформлювати різножанрові наукові тексти відповідно до сучасних вимог (стаття, есе, презентація, виступ на конференції, публічна науково-популярна чи наукова лекція тощо).

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20
семінарські заняття / практичні / лабораторні	10
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
	035 Філологія		вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Корпусна лінгвістика та поняття корпусу. Характеристики та критерії побудови корпусу. Поняття розмітки та маркування в корпусній лінгвістиці. Типологія корпусів у сучасній лінгвістиці. Програмне забезпечення для роботи з корпусами онлайн та оффлайн.	4		4

Тема 2. Глосарій базових термінів корпусної лінгвістики. Загальна термінологія: баланс, порівнюваність, метадані, репрезентативність тощо. Спеціалізована лексика корпусної лінгвістики: колігація, колокація, конкорданс, розмітка, маркування тощо.	2		4
Тема 3. Колокації та аналіз ключових слів як одні з основних методів корпусної лінгвістики. Таблиці частот. Колокації та колігації. Семантичні переваги лексичних одиниць та дискурсивна просодія. Сутність та типологія ключових слів. Зразок аналізу ключових слів у корпусній лінгвістиці.	2		4
Тема 4. LancsBox як новітній інструментарій для роботи з корпусами. Завантаження, розпакування, запуск. Ознайомлення з базовим інструментарієм LancsBox: KWIC, Whelc, GraphColl, Words, N-gram, Text. Пошук, сортування, фільтри у KWIC. Застосування простого та розширеного пошуку KWIC.		2	8
Тема 5. GraphColl – як базовий інструментарій візуалізації та ідентифікації колокацій та колігацій. Побудова графіку колокацій (collocation graph). Робота з даними таблиці колокацій (collocation table). Робота з даними графіку колокацій (collocation graph). Побудова сітки колокацій (collocation network). Робота з перенасиченими графіками (overpopulated graphs). Опис графіків за допомогою системи CPN.		2	8
Тема 6. Ознайомлення з іншим функціями LancsBox – Words Tool, Whelk tool, N-gram, Text, Wizard. Words Tool – як інструментарій підрахунку частоти й дисперсії одиниць, візуалізації ключових слів та порівняння корпусів. Whelk Tool – як інструментарій для роботи з абсолютною та відносною частотами, фільтрування та сортування отриманих результатів. N-gram – як інструментарій для детального аналізу частотності n-грам, бі-грам, три-грам, їх візуалізації та порівняння. Text – як інструментарій для роботи із заданим контекстом. Wizard – як інструмент створення узагальненого звіту дослідження.		2	8
Тема 7. Британський національний корпус (BNC) як один з найбільших реферативних корпусів британської англійської мови. Створення аккаунту в BNC та початок роботи з корпусом. Використання стандартного пошуку у BNC. Робота з додатковими функціями BNC.	4	2	8
Тема 8. English-corpora.org як найбільша онлайн платформа для роботи з корпусами. Створення аккаунту в на english-corpora.org та ознайомлення з основами роботи з платформою. Застосування стандартних та допоміжних систем пошуку на english-corpora.org.	4	2	8
Тема 9. Генеральний регіонально анотований корпус української мови – репрезентативна, структурована колекція текстів українською мовою, що дає змогу будувати на базі корпусу власні підкорпуси, шукати	4		8

слова, граматичні форми та їх сполучення, а також обробляти результати пошуку, сортувати, робити збалансовані вибірки і одержувати різну статистичну інформацію.			
	ЗАГ.:	20	10
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється здобувачеві за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання 2 (двох) підсумкових індивідуальних практичних дослідницьких завдань. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність здобувача на заняттях (у тому числі на лекційних), активність здобувача під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; списування та плагіат.		
Вимоги до письмових робіт	Структурою курсу, незалежно від форми навчання, передбачено виконання 2 (двох) письмових робіт – підсумкових індивідуальних практичних дослідницьких завдань, кожна з яких оцінюється в 50 балів. Критерії оцінювання: Відмінно – 90-100% правильних відповідей. Добре – 70-89% правильних відповідей. Задовільно – 50-69% правильних відповідей. Незадовільно – менше 50% правильних відповідей. Форма роботи – письмова, з використанням відповідних електронних корпус-менеджерів. Термін написання – під час проходження курсу, впродовж 1 заняття по завершенню проходження відповідної теми.		
Семінарські заняття	Семінарські заняття проходять у формі занять-воркшопів, де здобувачі опановують практичні навички роботи з корпусами. Відвідування семінарських занять є обов'язковим.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуск до виконання підсумкових індивідуальних практичних дослідницьких завдань здійснюється з врахуванням присутності здобувачів на заняттях (у тому числі на лекційних), активність студента під час семінарських занять.		
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік. Форма здачі – письмове індивідуальне практичне дослідження. Здобувачеві пропонується білет з практичними завданнями. Максимальна кількість балів – 100 (2 індивідуальних практичних завдань по 50 балів кожне). Здобувач, який у сумі не набрав 50 балів за відомістю №1, користується правом перескладання за відомістю №2.		
8. Політика навчальної дисципліни			
<p><u>Письмові роботи:</u> Навчальною дисципліною передбачено проведення 2 (двох) підсумкових індивідуальних практичних дослідницьких завдань, що повністю базуються на пройденому лекційному та практичному матеріалах.</p> <p><u>Академічна доброчесність:</u> Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються, а реагування щодо їхніх проявів регулюються Кодексом честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Положенням про запобігання академічному плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання</p>			

завдань підсумкового контролю, здобувач отримує «0» балів.

Відвідування занять

Здобувач повинен вчасно приходити на заняття. Викладач може не допустити здобувача до заняття, у випадку спізнення без поважної причини. У випадку пропуску 5 чи більше практичних занять без поважної причини, здобувач може бути не допущений до підсумкового контролю (заліку), або його/її підсумкова оцінка буде знижена.

9. Рекомендована література

1. Bell E. J. L. Collocation Statistical Analysis Tool: An Evaluation of the effectiveness of extracting domain phrases via collocations / E.J.L. Bell. – Lancaster University. – 56p.
2. Bennett G. R. An Introduction to corpus linguistics / G. R. Bennett. – Michigan: ELT, 2010. – Pp. 1-22.
3. Buchstaller I. Quotations across the generations: A multivariate analysis of speech and thought introducers across 5 decades of Tyneside speech / I. Buchstaller. – Walter de Gruyter, 2011. – Pp. 59-92.
4. Evert S. Corpora and Collocations / S. Evert. – Osnabruck: Institute of Cognitive Science, 2007. – 53p.
5. Gablasova D., Brezina V., McEnery T. Collocations in Corpus-Based Language Learning Research: Identifying, Comparing, and Interpreting the Evidence / D. Gablasova, V. Brezina, T. McEnery. Language Learning 67: S1 – Michigan: University of Michigan, 2017. – Pp.155-179
6. Gries S. Th. Quantitative corpus linguistics with R / S. Th. Gries. – New York: Routledge, 2009. – Pp. 1-17.
7. Hunston S. Corpus Linguistics / S. Hunston. – Elsevier, 2006. – Pp. 234-248.
8. Leech G., Garside R., McEnery T. Corpus Annotation / G. Leech, R. Garside, T. McEnery. – New York: Routledge, 1997. – 281 p.
9. Meyer Ch. F. English Corpus Linguistics: An Introduction / Ch. F. Meyer. – Cambridge: CUP, 2002. – Pp.1-30.
10. Захаров В.П., Богданова С.Ю. Корпусная лингвистика / В.П. Захаров, С.Ю. Богданова. – Санкт-Петербург: СПбГУ, 2013. – 148 с.

*Ковбаско Ю. Г., д.філол.н.,
доцент кафедри англійської філології*